

A SZIGETKÖZ SZAVA

*Szigetközi tájszavak és népies
kifejezések gyűjteménye*

Szavak közadakozásból

Kedves Szigetközi Barátom!

Nagy szeretettel kívánok élvezetes olvasást és lapozgatást ehhez a gyűjteményhez. Közös munka eredménye ez, nem egy személyé, nincs mögötte tudományos nyelvész kutatás sem, ez itt szó szerint a "nép szava". Több százan küldtetek szavakat az internet segítségével, én ezeket csak kicsit rendezgettem, sok kedves szigetközi barátom segítségével pontosítottam és ezzel szeretném megmenteni az utókornak egy online és "offline" kiadvány formájában.

Egyúttal köszönetet szeretnék mondani a fotókért, mondókákért és történetekért, melyek nélkül ez a kiadvány sokkal szürkébb és unalmasabb lenne. A fotók, mondókák és történetek beküldői: *Bán Elvira, Lendvay-Simon Zsolt, Mezei Tiborné Németh Teréz, Popp Rita* (Ásványráró polgármestere), *Simon Zsuzsanna, Timár Gábor* (Kisbodak polgármestere), *Szakál Péter, Tóth Miklós* (külön köszönet az óriási gyűjteményéért).

A fotók régi, szigetközi emlékeket ábrázolnak, családi gyűjteményekből, hagyatékokból, képeslapokról és egyéb helyekről. Jó részük származása, a rajtuk ábrázolt személyek kiléte nem ismert, ezért a kiadvány fényképmagyarázatot nem tartalmaz! Töltsenek be ezek hangulatkeltő szerepet a kedves olvasó szívében és lelkében...

Baráti üdvözlettel a szerkesztő: Klemencz Henrik

Készült: 2020, Ásványráró és Kisbodak

Szerkesztő: Klemencz Henrik ©minden jog fenntartva.

Lektorálta: Miletics-Vargán Rita

A kiadvány gyűjtőmunkáját a *Tiszta Formák Alapítvány* támogatta.

A kiadvány nyelvészeti-szakmai tartalmának helyességéért a szerkesztő nem vállal felelősséget. A megjelenített szavak mindegyike internetes beküldésből származó gyűjtés eredménye. A beküldő adatait nem tároljuk.

Előszó

Kedves Olvasó!

Valamikor a XIX. század második felében, a nyelvművelő folyóiratok indulása idején olvashattunk olyan felhívást, amely az egyes településeken használt szavak összegyűjtésére buzdított. A kérés elsősorban a tanítóknak szólt, és – e régióból is - tucatjával küldtek be szavakat, amelyeket a folyóiratok rendre közöltek.

Forgatva a valahai lapokat, ma is kincsesbányának tűnnek ezek a közlemények, amelyeken aztán tudós szótárak alapultak. Ez jut elsőként az ember eszébe akkor, amikor a Szigetközi tájszavak és népies kifejezések kiadványát lapozza az ember, és csak elismeréssel szólhat az összeállítókról. Azokról, akik mentegetőznek az előszóban, hogy talán a tartalom nyelvészeti-szakmai szempontból nem mindig állja meg a helyét. Tévedés, a nép által használt kifejezések mindig helyesek, az abból levont következtetéseket, szóösszevetéseket kell a szakmára bízni.

Olyan nincs, hogy a lassan eltűnő paraszti világ kifejezései helytelennek lennének, s csak azért kellene pirulnia valakinek, mert ismeri még a vonyogót, vagy vonyagót, mint szénahúzó szerszámot például. S mivel maga a tevékenység is lassan a múlt kódébe veszik, ezért az elnevezés is a feledésbe merül.

Örömmel lapozza az ember ezt a gyűjteményt, s azt kívánja, bárcsak több ilyen szorgalommal megáldott ember lenne, mint a szerzői. Hiszen amit nem gyűjtöttek össze, az menthetetlenül elveszik, eltemetődik, elmerül a múlt iszapjában, s nem gazdagít bennünket. Nem gazdagítja nyelvünket.

Örökségünk értékes részei ezek a szavak, köszönet a gyűjtőmunkát végzőknek, pótolhatatlan az, amit végeztek. Bárcsak sokan lennének, akik felbuzdulva követik őket!

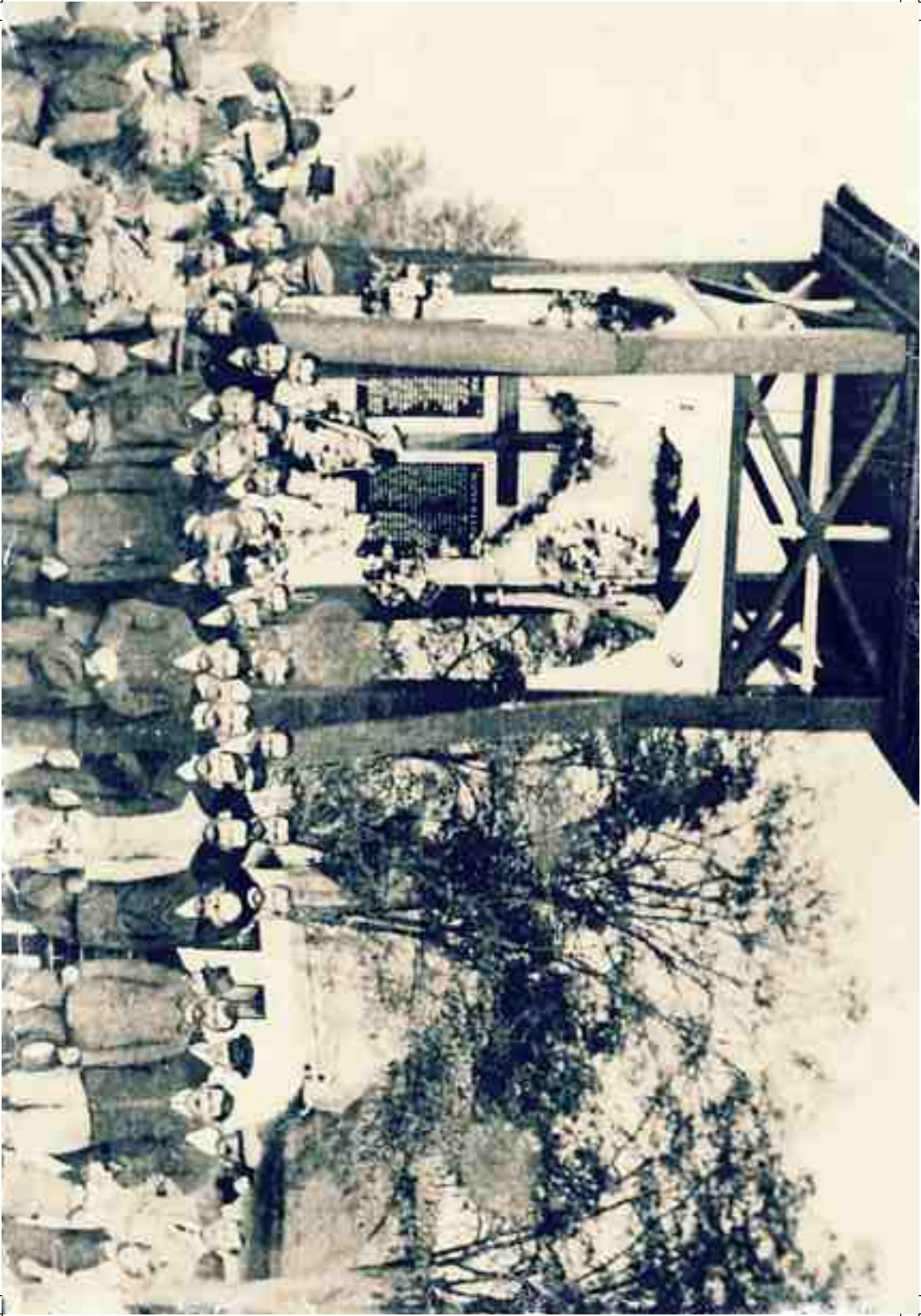
Dr. Nagy István agrárminiszter

A, mint aja

---

a	az
abálé	disznóöléskor, a kondérban, ebben főtt a hurkának és présnek való hús, majd ebben főzték ki a már betöltött hurkát
acskó	zacskó
agáci	akác
aja, ajáz	kisbaba szeretgetésére használt kifejezés Cikolaszigetről
áklál	összefüggéstelenül beszél
akó	disznóól
alongya	levert, kedvetlen
ampa	vödör
annyan	annyian
anyagunyó	anyám asszony katonája
átúvonó	átalvonó

B, mint bagú

---

babcsúszkó	tésztás bableves
babmártó	babfőzelék
bagla	boglya
bagú	bagoly
bajnét, bejnét	bajonett
baktallázik	képtelenségeket beszél
banya	sparhelt
bárka	lyukacsos, csónak után kötött haltartó
batri	szocreál, lemezárugyári zseblámpába való laposélem. Feltehetően az angol <i>battery</i> szóból ered
bekecs	birkabőr férfimellény
bekekút	hangosan böffent
beré	krumplilepény
bévül	belül
bicsak	kés, bicska
bógerolás	erdőirtás
bóklászik	járkál, jön-megy
bókony	ladikborda
bokákol	öklendezik
bolog	járkál, sétálgat
böngészik	elhullott terményt gyűjtöget

B, mint bagú

---

borgyú

borjú

boroc

barack

borzogat a hideg

fázik

botlófa

a vízparti vagy a földlábánál lévő többnyire fűzfákat derékban elvágják. A gyorsan növekvő hajtásokat, amiből a tüzelő lett, időnként levágják, ezt nevezték botulásnak.

bózsik

sűrű bozótos

buborka

uborka

bücsürgő

kisfiú hímveszeje

bugár

bogár

bügecs

fiatal sziget

bugyelláris

pénztárca

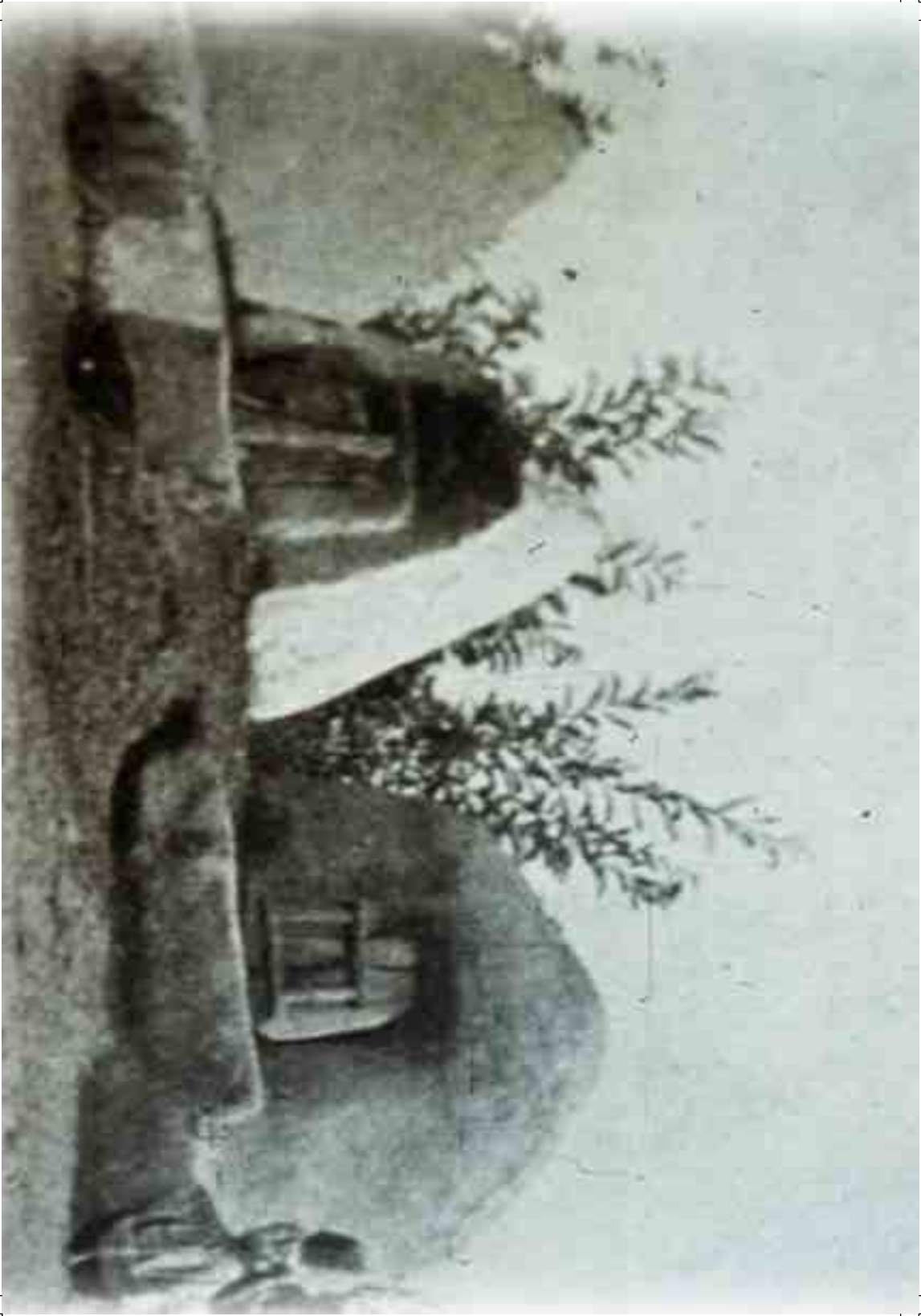
bukli

bukta

bukor

bokor

C, mint cigle

---

cekker	szatyor
cérnafosó	küsz (<i>halfajta</i>)
cibereleves	aszaltszilva-leves
cigle	fűz
csalamádé	savanyúság
csámesz	mindkét végén lapos, csekély merülésű csónakféle. A hajómalmokhoz szállították vele a gabonát.
csánk	sertéscsülök
csatringol	nyitva hagyja az ajtót
cserebó	cserebogár
csetebota	kétfalás, ügyetlen
csette	a gazda a lábatlankodó kiscsikó fenekére csapott és mondta: "csette csikó"
csikmák	mákos metélt
csilinkallódzik	kézen függve, lógva hintázik
csimasz	cserebogár lárvája
csimbók	cserebogár
csipasz	fészekben lévő galamb, ami már tollas, de még nem repül
csiport	kis földdarab

CS *,mint csuszkó*

---

csiribül	csiripel
csiripiszli	lepénytészta
csoffadt	hervadt
csohó	savanyú, rossz minőségű széna
csök	kivágott fa földben maradt része
csökön nyótt	alacsony, kicsi
csollány	csalán
csömböllék	"szarcsimbók"
csömcsög	cuppog <i>(valami a nedves volta miatt cuppog)</i>
csömény, csömíny	darázs
csonyi, csonyó	kismalac
csöpü	csomó a fában
csóré	mezítelen
csörge	tepertő
csormány	zselnice meggy
csösznye	cseresznye
csótoz	késlekedik
csulli, csulló	kisfiú nemi szerve
csuri, csuriz	veréb
csuszkó	bablevesbe belefőzött apró nokedli

D, mint elüdelő

---

dédó	hülye, bolond
dereglye	a levágott disznót szállító eszköz
díllő	delelőhely az állatok számára
dívír	dévérkeszeg
dödög	csak úgy magának mondja
'dőre Te!	'Te kis buta!
dörgicse, dörgécse	sügér, halfajta
düddő	bolond
dunna	dunya
dzsindzsa	sűrű aljnövényzet

Darnózseliben használt kifejezések:

*kepa, kesza, gyék, hetár, tík, kukas,
csimasz azaz kapa, kasza, gyík, határ,
tyúk, kakas, cserebogár pajor*

E ,mint ebenguba

'e kék mēnyyi!

ebenguba

'ee toptam bótba

egérfa

egrecíroztat

ehun

ekle-beklèl

eklendezik

elcsikkaszt

elemezne

elherebódál

elnyal

erdőlés

ergyehó

esszíkötíny

ez kék nekem!

el kellene menni!

egyik 19, a másik egy híján 20

elmentem boltba

enyves éger

ugráltat

ltt

làbatlankodik

útban van, akadék

elpusztít

rosszul felöltözött

elesik

elesik

fászedés, favágás erdön

bolond

mellrész nélküli férfikötény

ez kell nekem!

F, mint ficsitül

---

ficsitül	pancsol
finképezőgép	fényképezőgép
fíreg	minden ragadozó, ami elviszi a tyúkot
firhang	függöny
firisz	fűrész
föcske	fecske
foró	forró (Cikolaszigetről)
főtaszajt	fellök
füles	kosár, vesszőkosár
fulik " <i>fulik rúlam a víz</i> "	folyik

Kisbodaki színjátszók 1939. április 22.

Emlékkép a "*Füzessy Pista harca a gólyával*" című színdarab szereplőiről. Nevek balról jobbra. Térdel: Pákozdi Lászlóné (Dobos Mari néni), ülnek: Réss Frigyes (Püskin, Nagyéknál volt kovács inas). Édesapánk: Németh Miklós, Invics Andor (Máriakálnokra került). Térdel: Kovács Andrásné (Bertalan Bözsi néni). Ülnek: Szakál Julcsi néni (Czefernel Piroskáék nagynénje, Szlovákiába került), Varga József (Varga Zsuzsa édesapja), Hegyi Juli néni (Nagyné Püskin, Horváth Zsuzsa, Varga Erzszi anyósa), Érsek Imre tanító, Légrádi Laci bácsi (Laciék édesapja), Bekő Jánosné (Varga Teri néni), Gonda Jancsi bácsi, Légrádi Gusztáv (Csáki Jutkáék nagybátyja), Csáki Gizi néni (Hollósiné Csáki Mari néni nővére), Édesanyánk: Légrádi Terézia, Légrádi Annus néni (L. Laci bácsi nővére), Varga Anti bácsi, Szabó Gizi néni (a jelenleg Kisbodakon élő Nagy Ottó anyósának, Illus néninek a nővére), Horváth Jóska bácsi

G ,mint gunyuc

---

gabornya	hirtelen, heves (gabornya idő)
gané	trágya
gányol	valamit összeken, elront
garaboly	karkosár
gebe	nagyon sovány állat vagy ember
gegyegó, genegó	buta, bolond
gíp	gép
girhes	beteg, sovány
gólafíszej	gólyafészek
gónó, muló, muró	"agyatlan", fogyatékos
góré	kukorica tároló/szárító
göthös	beteg, sokat köhögő ember
grábla	nagy fagereble
grádics	lépcső
güngő	ing
gunyac, gunyuc	kukac
gunyho	kunyhó
gyalló	félkegyelmű
gyalogfa	erdőlés közben legyúrt, még gyökerével a földbe kapaszkodó vékony fa
gyam	gyom

Gy .mint gyüttment

---

gyöp	gyep
gyukel	kutya
gyukik	nemi tevékenységet folytat
gyürke	kenyér csücske
gyürü	veresgyűrű som
'gyüszsz?	'jössz?
gyüszmékül	fel-alá járkál
gyüttment	jöttment, "beköltöző"

Sári baba rossz baba,
Mindig kócos a haja.
Mosakodni nem szeret,
Nem issza meg a tejet!

Sári baba megjavult,
Mosakodni megtanult.
Veszek neki szép ruhát,
A hajába pánlikát!

H, mint hetlektőláb

---

hegyette	felette
heles	helyes
leherebódàl	leesik valahonnan
hetlektőlál	összevissza beszél
hétrendes, hatrendes	kisbodaki dúlőnevek, amelyek hét, illetve hat darab lekaszált szénarend szélességűek
hőbölög	kiabál
'hocci	'add ide!
hokedli	négy lábú, támla nélküli szék
hombár	gabonatóroló, liszt tárolására használt fából készült fedeles láda
hőmbölgő	a mag földbe elvetése után ezzel az eszközzel hengerelték el a földet /belenyomták a magot a földbe/
hőmbölög	hentereg
hózbokja	rokonsága
hun?	hol?
hurimál v. hurimpál	cipekedik, hordoz

I ,mint iszling

---

ibrik	kisebb edény
ígyútan	formátlan
ingen van	ingyen van
íppen csak	éppen hogy
iszling	melléképület

A szigetközi **eceteshal** a térség jellegzetes eledele. Ez az étel kifejezetten a Szigetközben honos, bár készítik a Kisalföld Rába, Rábca környéki településein is. Az ország más tájain csak elvétve ismerik.

Az elkészítése nagyon egyszerű. Leginkább helyben honos halból készül: pontyból, nagyobb keszegből (pl. dévérből), de igazán ízletes márnából, balinból is. (Ma már készítik a betelepített amurból, busából is.) A halszeleteket vagy patkókat kirántjuk és forrón tartjuk. Amíg a szeletek sülnek, páclevet készítünk: ecetes, sós cukros vizet egész borssal felforralunk. A rántott halat tűzálló tálba vagy egyszerűen lábasba rétegezzük karikára vágott vöröshagymával, némi babérlevéllel, majd a forró levet ráöntjük. Az edényt lefedjük, hagyjuk kihűlni, majd legalább három napra hűtőben érleljük. Ez alatt a szálkákat az ecet feloldja, megkönnyítve az étel fogyasztását. Az érlelés ideje alatt érdemes kóstolgatni; ha kell után fűszerezni. Ínyencek egyéb fűszerekkel - pl. borókabogyóval, korianderrel - is kísérletezhetnek! Az elkészült eceteshal akár egy hétig is eláll. Hidegen, friss fehér kenyérral fogyasztjuk.

K, mint készli

---

káboszta	káposzta
kacifántos	bonyolult
kácsa	kacsa
kákics	pitypang
kalapul neki	hízeleg neki
kalinkó	kalács
kamora	kamra, állati takarmány tárolására használt épület
kánya	varjú
kaszli	pohárszék, téka, fából készült kisszekrény fiókkal és ajtóval
katyvaringál	(pl. sirály) a víz felett köröz
kecske	bőrzsizma lehúzására használt fából készült eszköz
kék	kellene
kelebóla, kelekó	félkegyelmű, eszetlen
keredenc	konyhaszekrény
keszkenyő	fejkendő
keszli	éléskamraszekrény
keszer	súrlódik valami
kesztról	lábás
ketíny	kötény

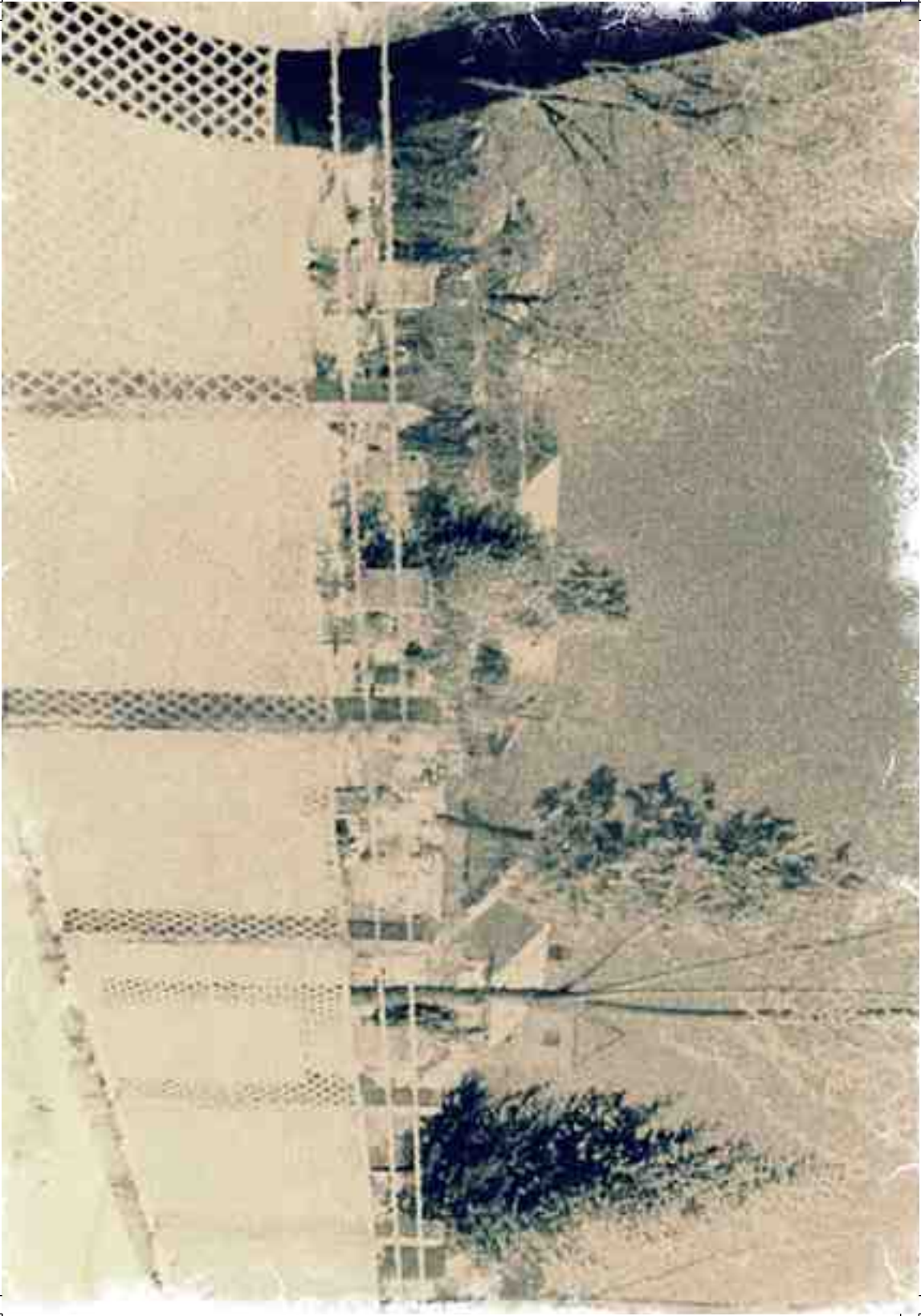

K, mint kókannya

---

ketlekotla	szeleburdi, összevissza beszél
ketyeró	tudatlan, buta, eszetlen
kík	kék
kila	kiló
kinyilal	kimér
klepetus	köpeny, kendő
kluffog	cuppog
kő	kell
kókannya	kókannyát húsvétkor eszi a kisbodaki ember, tehát a főtt füstölt sonka, tojás, kalács, torma együttes jelentése. Ezt a kifejezést csak húsvétkor használjuk erre az ételre.
kolompáré	krumpli
kordély	kézikocsi
körösze	keresztbe(n)
koszer	sietve gyalogol valahová
kóter	zárda, börtön
kotla	disznóölésnél használt nagy méretű üst
kotlik	tojásokon ülő tyúk
kövéc	kavics

K, mint kubiklik

---

kranyó	béka
krumpi	burgonya
krumpikása	burgonyából készült kása
krumpis lepény	krumplis lepény
krumpli mártó	krumpli főzelék
krumplit csiped	krumplit szed
kű	kő
kubiklik	a Duna árterében bányászott kavics helye, kavicsgödör
kübli	edény
kukurica	kukorica
kulkó	lökött, ostoba
kundisz	keresgél valamit
kuszlik	apró, kicsi épület, helyiség
kúrágó	tarka géb (<i>hal</i>)
kuruttyol	cseveg

A kókanny nem csupán a fent felsorolt ételek összessége Kisbodakon, hanem fontos, hogy ezen ételeket tányérba, díszes kenyérruhába kötve elvitték a templomba húsvétkor megszenteltetni. Csak azután fogyasztották el, ez volt az első húsételük a negyvennapos böjt után.

Kisbodak

4-3333

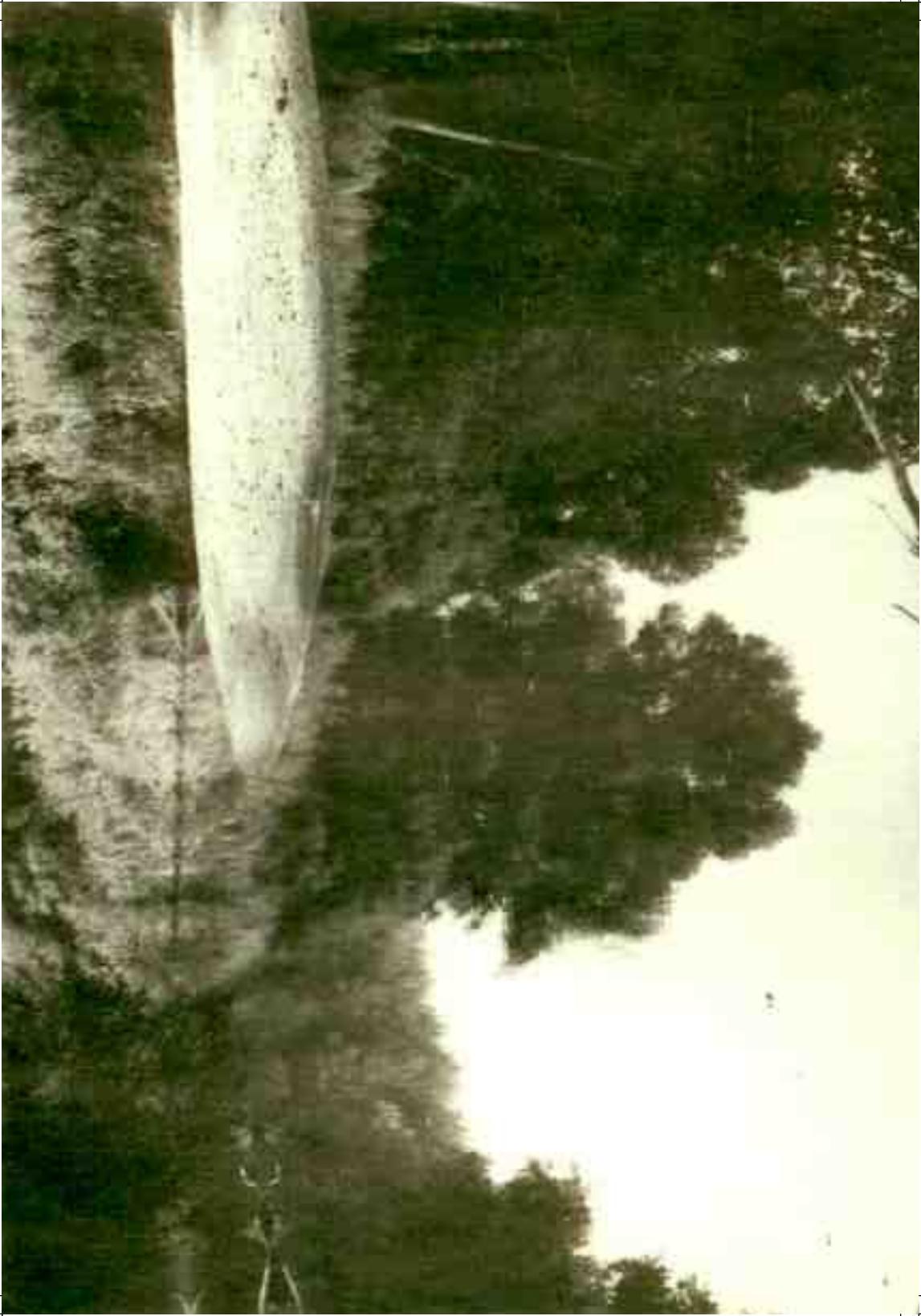

L, mint lecet

---

laftika	kétkerekű kézikocsi
lajbi	kabàt
lajtorja	létra
lamli, lamni	küsz (<i>hal</i>)
landina	létra
langaléta	magas
lapinta	dévérkeszeg
lapos	vízjárta, alacsony fekvésű terület
leánka	lány
lecet	léc, deszka (tárgyaset)
lehidor	elvisz
lekozmál	leég az étel
lénia	erdőben a nyiladékok, utak
lepíny	lepény, egyszerű sütemény
lepő	kinti tároló, aminek csak teteje van
létányia	litánia
lézeng	lustázik
lik	lyuk
limány	visszaforgó víz
lippog	villog
lügybül	lötyögtet
lüked-mered	teng-leng

M, mint méhe

---

mácsik	tészta
mafla	hebegyurgya
magló disznó	anyadisznó
mamlasz	bátortalan
mártó	főzelék
megébred	felébred
megheppen	meghal
méghidrálja	igazgatja, pl. a rizst, tálaláskor
megpepszdül a víz	árvíz
méhe	méh
ménkű	mennykő
meringül	kimer
meztelláb	meztelen, csupasz láb
<i>'micsinász?</i>	<i>mit csinálsz?</i>
<i>'mire jössz haza?</i>	<i>mikor érsz haza?</i>
monyos	kisfiúkra mondták mony, azaz tojás
mór	vályog
mórés	részeg
móring	hozomány
mulinkó, muló, muró	bolond, őrült, szeleburdi, kelekótya...

Üdvözlét Ráröböl.

—Gyógyház—

—Róm. kath. templom—

Szegmüller műintézet Szarvaskőn

—Főtanítói lakás—

—Mikola Dénes nagyvendéglője—

N, mint nyékenyoka

---

náci	szürke gém
nagymamuska	nagymama
nyékenyoka	esztelen
nyoszolya	heverő
nyűretés	hisztizés

Csiripiszli (csíramálé)

A böjti időszakra otthon is elkészíthető a csiripiszli (csíramálé). Elkészítéséhez némi türelem és kitartás szükséges. Íme a régi recept: tiszta búzát vagy rozskeveréket egy éjszaka vízben áztatják. A szitára ruhát tesznek, arra rakják a magot, fehér gyolccsal leterítik és hét-nyolc napig langyos vízzel locsolják. Csírázni kezd, 1-2 centiméterre hagyják, s figyelik, mikor kezd lilulni. Amikor zöld, akkor már nem jó, mert keserű az íze. Húsdarálóval az egészet ledarálják kétszer, majd két-háromszor langyos vízzel leöblítik és leszűrik. A levét tiszta liszttel bekeverik, olyanra, mint a palacsintatészta, sűrűbbre nem szabad hagyni. Lábasba teszik, körbe nádszalagot dugnak bele, hogy a gőzét kipipálhassa és ki ne fusson. Kemencében vagy sütőben szép pirosra megsütik.

Ö, mint ölig

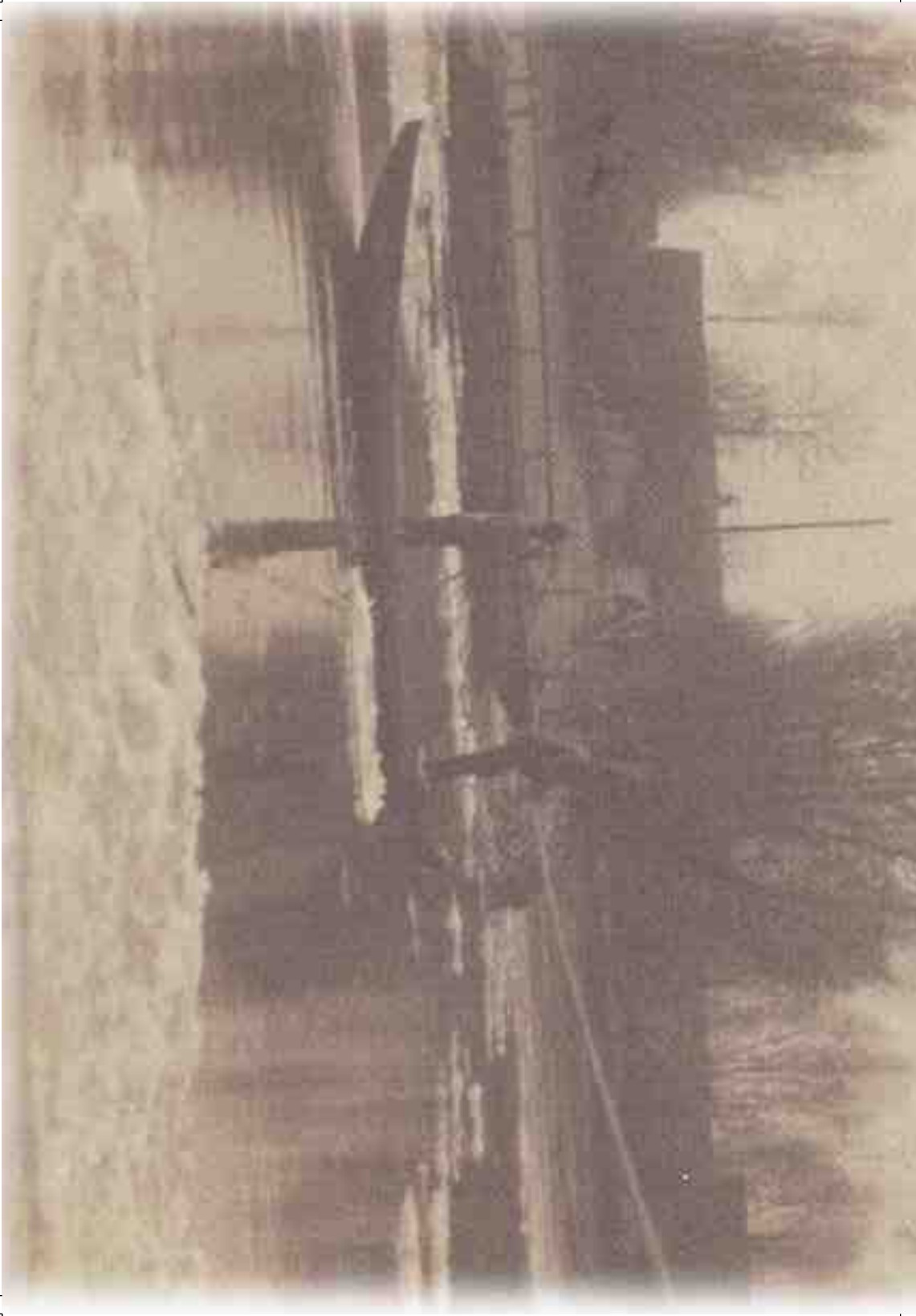

ökörakó	ökörakol
ölig	elég
öllő	daráló
óma	alma
ómama	dédmama
ómárgyom	szobaszekrény
őocita	gyerekágyas ebéd. A szülő anyának vitt tyúkleves, sütemény, bor
ordas macska	cirmos macska
öregkís	nagykés
oszt	azután
otthol	otthon

Történet Kisbodakról:

...lánykérésbe ment a keresztapa és a vőfély. Megvolt már a szöveg, hogyan kéri meg a lányt, de közben betévedtek a kocsmába és mire a lányos házhoz értek, a verses lánykérésből csak a következő mondatra futotta:

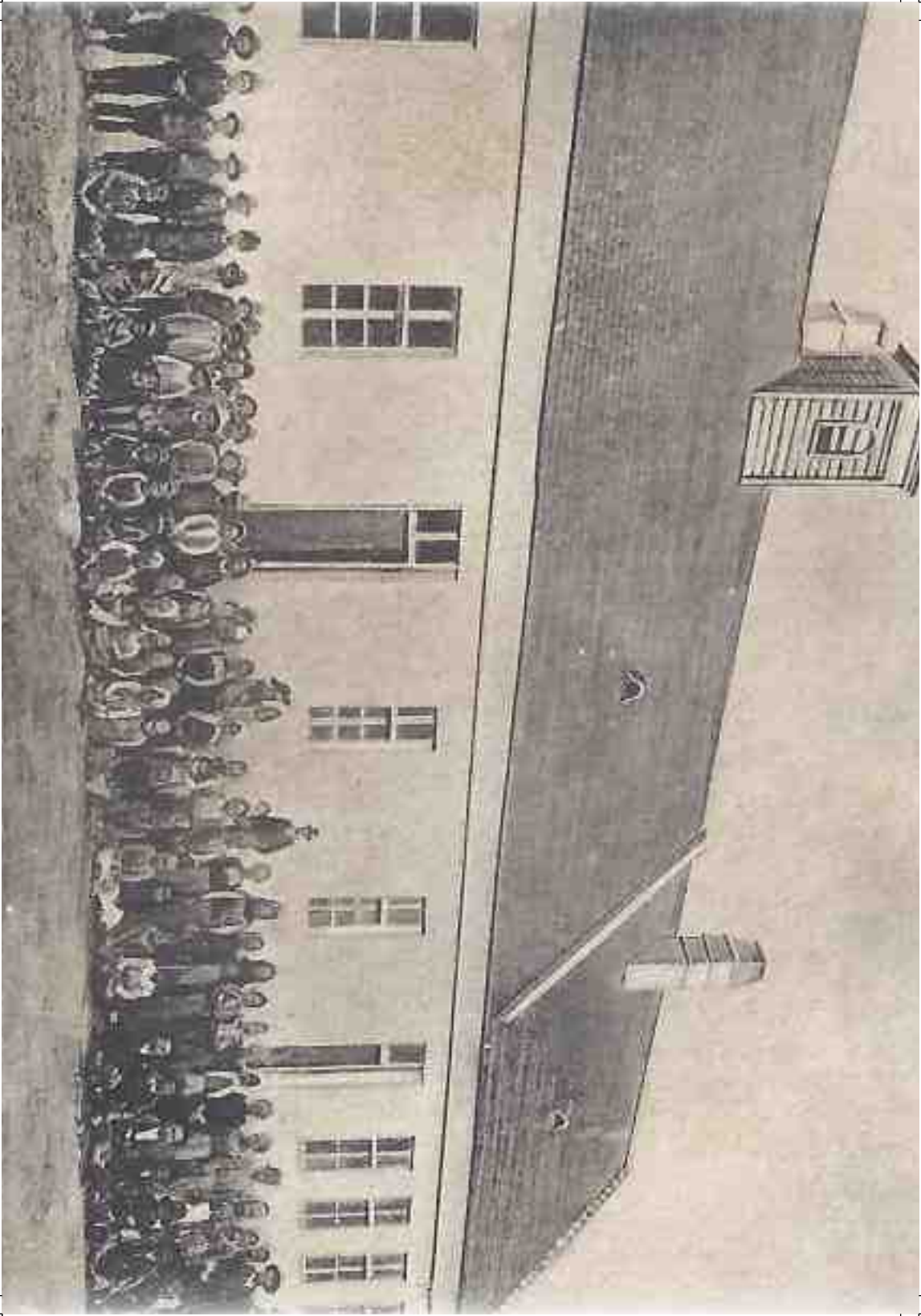
*"A mi kanvigyorunk, a maguk
Magzandójával, kajla bikhatnék"*

P, mint pocik

---

pakróc	takaró, pokróc
pallás	padlás
palozsna	záptojás
paptetű	sügérféle hal
paréfacsarás	valamilyen ügy, feladat, probléma akadékos és túlzott magyarázkodása
peciál	nápolyi
pellül	az ágytakarót meglebbenti
petrence	kisebb szénaboglya
petrezsi	petrezselyem
píha	húha
píka	a nádfedelű pajták, házak nádvégeibe a méhek által beszállított sűrű virágpór, amely frissen kiváló csemege tud lenni! A gyerekek ezért gyakran kihúzták érte a nádszálat, ami miatt a nagypapák nagyon mérgesek tudtak lenni.
pilács	villany
pintül	kombiné
piszkafa	tűz élesztéséhez használt fa
piszlicsáré	felesleges

P, mint poszra

---

plafony	plafon
platni	tűzhely, sparhelt teteje, fedele
pocik	pézsmapocok
pocita	keresztelő utáni vendéglátás
pocsóta	pocsolya
pöhű	pehely
póla	pólya
pölhül	dunyhában a tollat felrázza
pompos	kuglóf (<i>sütemény</i>)
pöngéviny	vékony gally, ág
pőrén	ruhátlanul
porgola	vesszőfonat
poszra	sovány, vékony
préssajt	disznósajt
prigli	amolyan lapátnyéi vastagságú fahusáng, bot
prucka	mellény
pszermet	hordalék, "szemét" a víz tetején
puffancs	lekváros kelt tészta
puhab	fiatal legény
pühül	liheg
putra	csúnya

Üdvözlét RÁRÓRÓL

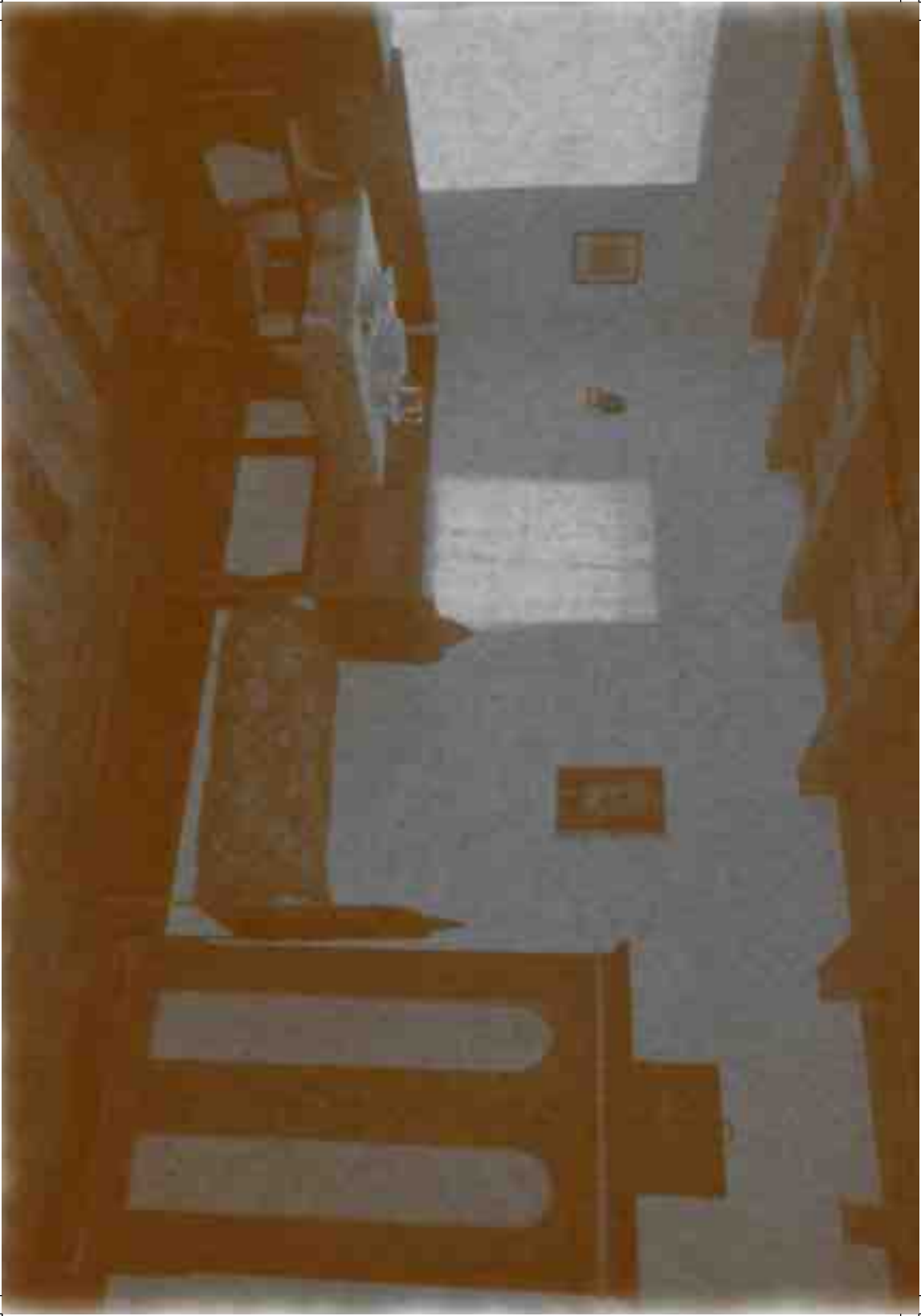
Kálvária

R, mint rozombok

---

rajt	rajta (<i>valamin</i>)
réce	kacsa
réceríгатó	kisfiú hímveszeje
reckíroz	reszkíroz, kockáztat
rédli	sparhelt sütője
regement	kockára vágott tészta
rékas	mosatlan edény(ek)
rékmántos	maszatos
réni	sütő
retyentül	zörget
rocsó	motorcsónak
rösznye	cseresznye
rozombok	távoli, ismeretlen rokon
ruca	kacsa

S ,mint sodró

---

sarágla	lovas kocsi lezárása
sarang	méterfarakás
sarkanttyú	kőzárás mederben
sedre	szeleburdi
serbli	bili
sercli	kenyér csücske
sigarittyu	egyszerű, házilag készített körhinta
siheder	fiatal legény
simlíder	rossz gyerek
siska	fánk
smórni	császármorzsa
sodró	kavicszátony
speci	nápolyi. A győri kekszgyárban volt egy akkor modern nápolyikészítő gép. A gép neve Speciál volt, amiből az édesség neve speci lett.
srót	kukoricadara
srótoló	daráló
stangli	sós rúd
stanicli	papírzacskó
stelázsi	polc
stoki, stokedli	konyhaszék karfa és háttámla nélkül

Atlast is bekalliget as Chasdenack.

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

1839: Coborn.

Hava
Clappa

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

Junius
Havoz
dikr
Winn

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

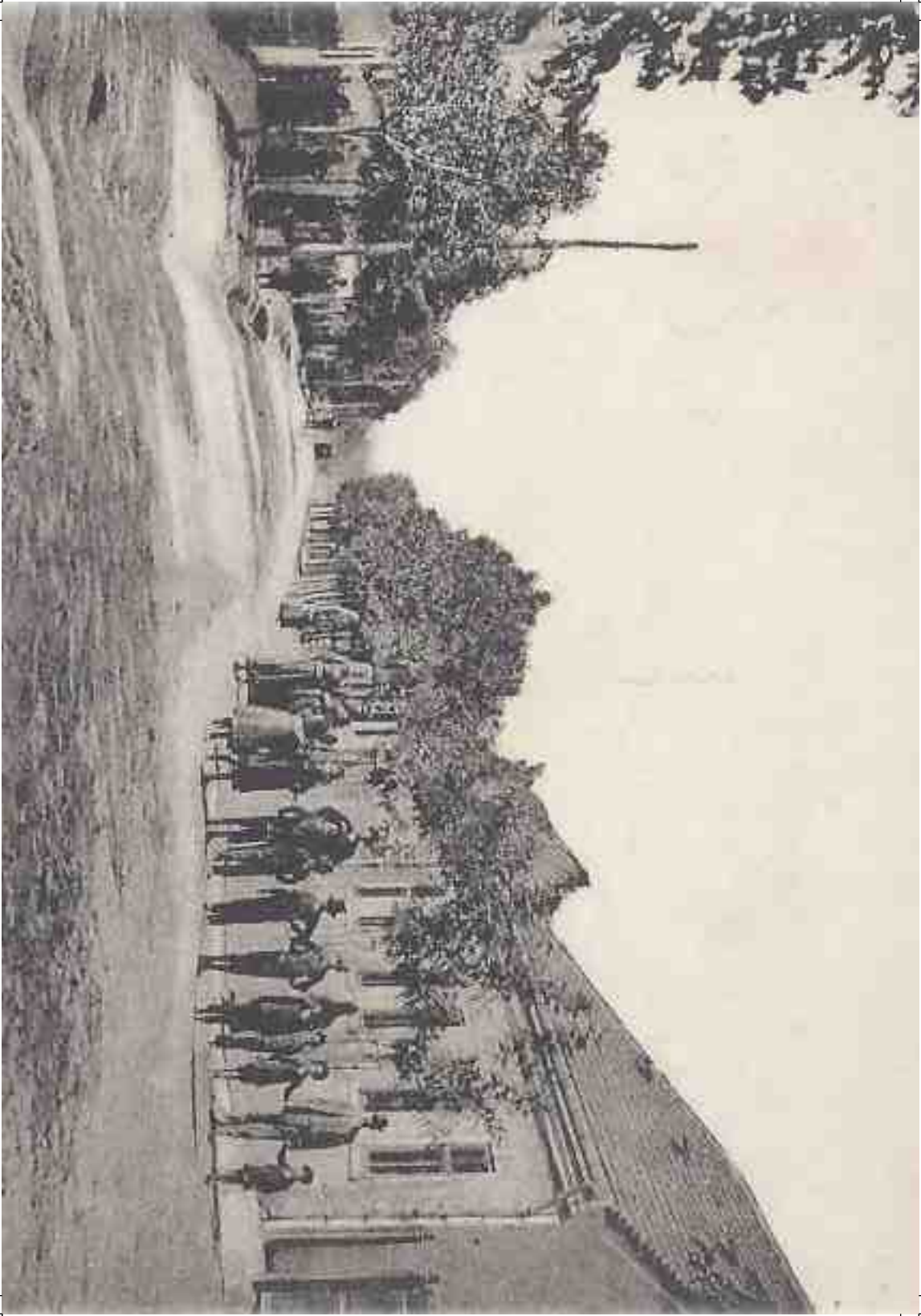
Kal Storing & Gibb's, 839

Atlast wird bezeugt, in erwitten King as Storing.
Thy-a-Tony-son Etkana's Gebort, King's son's Chasdenack
sein Takt, am 1. in Power, am 1. in Power.

S ,mint supi

---

sublót	fiókos szekrény
sűdő	fejlettebb malac
supi	ágy alól kihúzható plusz fekhely (általában kisgyerek számára)
sütlis sapka	sildes sapka
sütyü-rütyü	ügyetlen-lökött (<i>fogyatékos</i>)
szapol	ladikból víz merésére szolgáló eszköz
szapul	szid
szatyor	kukoricaháncsból fakeretre kötött /rámára/bevásárlótáska
szekeró	kiskocsi, gyerekjáték
szélvitornya	erős, viharos szél
szerha	nádtető
szín	pajta (<i>fából készült fedett helyiség termények, szerszámok, lovas kocsi tárolására</i>)
szítta	szita
szíva	szilva
szökik az eső	csepereg az eső
szóma	szalma

T, mint tápli

---

talló	learatott gabona után maradt terület
tapiknya, tapitnya	lassan, ügyetlenül dolgozó
tápli	emelőháló (<i>halászeszköz</i>)
téjfű	tejföl
telleg	integ, kézzel hadonászva ágál
termőkű	terméskő
tíbláb	elesett, szédeleg
tik	tyúk
tíkház	tyúkól
tíklé	tyúkhúsleves
tócsa	pocsolya
tócsni	krumplilepény
tomolkó	domolykó
töttis	töltés, gát
tragacs	taragács, talicska
túrospuffancs	túrós táska
tüskédisznó	sündisznó
tüszkű	tűzkő
tútorkodik	tolakodik, tolakszik

Ü-V, itt a vége 'e!

---

ubony	szoknya
ümög	ing
unci	kislányok szeméremdombja
ustor	ostor
vájlóruha	konyharuha <i>(kenyérkészítésnél használatos ruha, amellyel a zsomport bélelték ki)</i>
vendégoldal	lovaskocsi-szélesítő rúd
vernyog	nyávog, artikulálatlanul beszél
vicit, vacát hányja	valamit vagy valakit nem becsül meg
vindű	zsírtároló edény
vitrin	üveges szekrény
vízbemérő	nadrág, ami nem elég hosszú
vonyagó	szénahúzó eszköz
vörse	halászathoz használatos eszköz
zákotál	összevissza beszél
zanót	sűrű, bozótos terület, de ittas emberre is mondták
zsarabuló	saraboló, rövid nyelű kapa
zsiba	kisliba
zsbavirág	százszorszép (virág)
zsompor	kosár

Tóth György gyűjteménye

Az alábbi szavakat Tóth György (Ásványrárói származású gyönyűi lakos, az Ásványrárói Pávakör vezetője) gyűjtötte. Ezeket változatlan formában teszem a kiadvány mellékletévé. Köszönjük Neki az értékes "adományt"!

kaszafanos – beleüti az orrát	rittyó – híg leves
gaborgya – rossz idő	pátergál – megszid
ormelejt – betegescke	áprehendál – megszól
üstörög – veszekszik	kárpál – feleslegesen beszél
kacsmarog – udvarol	elkámficsorodik – elhúzza a száját
smejkléroz – huncutkodik	tútorkodik – gazdagodik
lőcpőc – serdülő fiú	prucka – mellény
gunihenci – serdülő lány	majkó – blúz
bertákol – éjjelez	lajbi – kabát
baráber – elhanyagolt férfi	palozsna – záptojás
pancsalóta – kisleány	rékas – mosatlan edény
farmatring – piszkos	megforog - meglátogatja a beteget
líptikom – lassú lépés	kiángyorodik – kiábrándul
sejdidrom – szélhámos	kaszrol – lábas
ergyehó – rendetlen	ciherget – igazgat
bosztóhó – nevetlen	hurimál – cipel
kalótya – össze- vissza beszél	karimzsál – megvakarja
derengula – széle hossza egy	tepercse – gyűrött
falangéroz – csavarog	rékmántos – leette magát
iperedik – növekedik	sóla – lábbeli
szerdík – aludtej	habitus – kabát
gurú – tehén	csiport – hantos föld
bagró – kecske	megmohózik – megerőlteti a kezét
prósza – kukoricaliszból készült sütemény	cikákol – fuldoklik
	döncsfő – nagy darab

darinnya – nagylány
meggubahodik – könyörög
módiklál – nem találja a helyét
egyerkedik – igyekvő
csótoz – gondolkodik
fállál – nem tojnak a tyúkok
ferhelez – megszid
sonkóta – figyelmen kívül hagy
megbúbul – fejbever
ígyuntalan – semmilyen a munkája
poszáta – kicsi, vékony
kígyül – fejlődik
lejkáf – ügyetlen
megábdul – összerak v. mit
lajtorgya – létra
ómárgyom – szekrény
gegyérez- dédelget
rota - pajtás, barát
fenyekedik – hozzásimul
tokul – piszkálják, hogy nőjjön
réfül – szórakozik
elripul – elszaggat
záklálkodik – össze – vissza beszél
hapacina – táncos
maródi – beteg
píka – nádméz
szerha – nádtető
csoffad – elhervad
kötelen – keletlen
locsperdi – pletykás
kajneszes – részeges

vitornya – huzatos hely
dángobál – lopja az időt
bolog – kószál
kótyog – ütöget
szörszön – szorgalmas
arzsag -bot
szurdiklik – tüzhely sütője
hömbölgő – henger
mángorol – megütögeti a ruhát
sól – eltűr
rulla – haszontalan, lusta
tángál – megver
elböcölézik – elpazarol
főföntörödik – elesik
ókulláré – szemüveg
plajbász – ceruza
lejfánt – madzag
cselőke – bot
eklendezik – útban van
acsarkodik – gyűlölködik
vaszarkodik – igyekszik
ákovita – csintalan
megmondókál – beolvas neki
megmódul – szájbarág
áporodott – levegőtlen
alanygár- alázatos
isperél – sietett
lazsnakol – megveri
eszked – v. mit csinál
bumburnyák – tehetetlen
langaléta – magas

gugurcsul – leguggol
szermet – hulladék
megsúdul – elsiette
kibarázdul – megegyezik
kólészol – csavarog
gónog – duzzog
dilló – féleszű
kuszpit – nincs becsülete
csirinkülődik – fogódzik
funtus -telek
lamos - harmatos
kermelget – szeret
gónó – hülye
retymó – rendetlen
iszpékül – v. mit csinál
retyerutya – rokonság
csikorász – erősködik
kendész – eltakar
megáredál – összeütközik
dángobál – tétlenkedik
simíkos – hízelgő
csöntörög – lábatlankodik
búbécce – szájtáti
lecaful - összegyúr v-mit
nyönyöke – nincs megkelve
csandér – batyu
korszog – csoszog
hárogat – megsimít
kajmál – behúz
maricskol – összefogdos
múszúl – kínlódik

puhú – nem világra való
roszog – sistereg
bözdörget – szellőztet
buhúgat – vonyít a kutya
cupák – nagy sár
elbódul – eltéved
guzsorog – összehúzza magát
nyűret – malac
dugászol – elrejt
büggyöget – kicsúfol
kuncsorog – hiánya van
pudhutka – spenót
burbikul – belefúj
csohó – káposzta
tokmány – kaszakő tartó
iszkápa – kapocs
permencs – sikertelen
belepistul – belebolondul
zubikul – fürdik
tuszkul – sürget
pumpul – kicsikar
beiprikál – berúg, beszik
vernyad – esteledik
tellég – integet
kömörödik – keményedik
gibircs – seb
nyühül - cipel
hadakéroz – harcol
kölletlen - nem kelt meg
múszulódik – kedvetlen
kalafintál - sokáig elmarad

elkoszer – sietve elmegy
mangászik – keres
pecél – felbízgat
ajnároz – dicsér
kommog – rágódik valamin
megábúgat – megcsinál
körülminisztrál – rajong érte
dózni – cigarettatárca
elszületik – eltapogat
kótyonfitty – mókás, vicces
spórhelt – tea tűzhely
polva – gabonatörek
ciha – dunyhahuzat
zsiba – liba
hebehurgya – meggondolatlan
töreklik – összetört
kelepejcs – kalapács
firhang – függöny
kaszli – kisszekerény
módiklál – sétál
petyerka – holmi
téházalék – tejtermék
bógerol – fát vág
cérnacejg – ruhaanyag
égesztel – sürget
kátula – doboz
kujtorog – mászkál
tirányos – teljesíti a követelést
átujja – körübelül
ákhel – hibát talál
áristom – börtön

ámbitus- tornác
átabota – hamar megcsinálja
nyámnyila – szerencsétlen
varcog – nem érthető
piszlifurt – kicsi
szekirugi – ügyeskedő
dickis – élenjáró
csörge – töpörtyű
heremüle – buta
kúrajla – bolondos
rentyül – megszól
csatringul – csavarog
zücskül – zavarja
gyefentül – nem kíméli
kurhéja – lebecsüli
gyamátul – harácsol
tökömlötty – féleszű
murdel – egészségtelen
kupcihér – széltoló
nennepunna – jóhiszemű
hetfe – hétfő
vonyogó – fahorog
szóma – szalma

A **Szigetköz** hazánk északnyugati szegletében elhelyezkedő kistáj, melyet északról a Duna (avagy az Öreg-Duna, ahogy a Szigetközben hívják) 1992-es elterelése utáni medre, délről pedig a Mosoni-Duna határol. A 375 négyzetkilométer területű kistáj 52 km hosszú, átlagosan 6 - 8 km széles síkság **egyben hazánk legnagyobb szigete**. A terület a vizek birodalma, számtalan Duna-ág és mellékfolyó színesíti, itt folyik a *Lajta*, itt kanyarog a zezugos *Duna-mellékágrendszer*, a *Zátonyi-Duna* és persze a két "nagy-öreg", a *Duna* és a *Mosoni-Duna* is.

Hazánk történelmének talán legnagyobb környezeti katasztrófájának is a főszereplőjévé vált: 1992. október 24-én a Csehszlovák kormány egyoldalúan elterelte a Dunát, erőszakos pontot téve egy 30 évre visszanyúló Csehszlovák-magyar közös együttműködés végére - tudvalévő persze, hogy a kezdő lépést mi magunk adtuk, nem gondolván a lehetséges következményekre. Az elterelés elpusztította a Szigetköz élővilágának jó részét, a rehabilitáció óriási mérnöki bravúr következtében szerencsére 3 éven belül megkezdődött. Mára a szigetközi természet új erőre kapott, és hála a gyors és hatékony beavatkozásnak, már-már el is feledte az elterelés sebeit. Nem úgy, mint a rajta élő emberek...

A Szigetköz és a rajta elterülő Kisalföld 25 településnek ad otthont, melyek változatos néprajzokkal, történelmi múltukkal és hagyományaikkal különleges hangulatot biztosítanak ennek a nyugati kistájnak.

Felső-Szigetköz: *Dunakiliti, Dunasziget, Feketeerdő, Mosonmagyaróvár, Halászi, Kisbodak, Püski, Máriakálnok, Kimle, Dunaremete, Darnózseli, Lipót, Hédervár, Mecsér, Ásványráró* (a felső és alsó határán fekszik).

Alsó-Szigetköz: *Dunaszentpál, Dunaszeg, Győrladamér, Győrzámoly, Győrújfalú, Győr, Vámoszabadi, Nagybajcs, Kisbajcs, Vének*.

Ha valaki a természet, az aktív természetjárás szerelmese, vagy szívesen pihen egy-egy csendes faluban, miközben vágyik a nagyváros közelségére is, akkor a Szigetközben megtalálta kedvenc úti célját.

a Szigetköz elhelyezkedése hazánk területén.

Forrás: wikipedia